

Piotr Kowolik

"Wokół edukacji samorządowej",
Leszek Pawelski, Bogdan Urbanek,
Szczecinek 2010 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 3 (48), 211-213

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr KOWOLIK

Górnoląaska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hlonda
w Mysłowicach

Recenzja książki: Leszek Pawelski,
Bogdan Urbanek, Wokół edukacji samorządowej,
Szczecinek 2010, Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych, ss. 243.

Początki formowania się w XIX stuleciu systematycznej pedagogiki naukowej w Europie nie ominęły również Polski. Nie posiadając wtedy własnego państwa, Polacy potrafili zachować i rozwijać swoją kulturę, a w niej również pedagogikę. W bezpośrednim kontakcie z pedagogiką zachodnią powstawały zręby polskiej pedagogiki naukowej, która w sposób wyraźny poczęła się kryształizować na przełomie XIX i XX stulecia.

Rozpoczęty proces rozszerzania Unii Europejskiej uświadamia, iż pozytywne efekty tego procesu trudno sobie wyobrazić bez powszechnych przemian świadomości Europejczyków. To zaś nie jest możliwe bez zaktywizowania integrujących procesów edukacyjnych.

„Edukacja” – pojęcie występujące w tytule monografii jest tym obszarem życia, który zajmuje zarówno profesjonalnych pedagogów, wychowawców, nauczycieli, jak również rodziców czy samych uczniów.

Edukacja to ogół „oddziaływań międzypokoleniowych służących formowaniu całokształtu zdolności życiowych człowieka, czyniących z niego istotę dojrzałą, świadomie realizującą się »zadomowioną« w danej kulturze, zdolną do konstruktywnej krytyki i refleksyjnej afirmacji. Edukacja obejmuje zarówno nauczanie, jak i wychowanie”¹.

Lokalna oświata stała się istotnym i podstawowym ogniwem systemu polskiej edukacji. To w szkołach różnych szczebli wdrażane są reformy edukacyjne.

Autorzy monografii postawili sobie za cel wskazanie niektórych obszarów lokalnej edukacji, które można i należy rozwijać prężnie, efektywnie i twórczo. Wskazanie tych obszarów edukacyjnych podyktowało samo życie, stąd też wiele miejsca poświęcono dydaktyce, wychowaniu i nauczycielowi. Sądzę, że doświadczenia nabyte przez Autorów w ponad trzydziestoletniej pracy w szkołach stanowią dobry przykład rozwiązań edukacyjnych i wychowawczych.

Monografia jest pracą interesującą oraz oryginalną. Problematykę trudno zaliczyć tylko do jednej wybranej subdyscypliny w rodzinie nauk społecznych, dotyczy bowiem wielowymiarowych obszarów pedagogiki. Przybiera postać

¹ *Pedagogika. Leksykon PWN*, red. B. Milerski, B. Śliwerski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 54.

pogranicza naukowego kilku dyscyplin z wewnętrznym zróżnicowaniem i wielokierunkowością zainteresowań bądź punktem widzenia Autorów pracy, którzy podejmują udaną próbę przedstawienia tej istotnej problematyki za pomocą prezentacji wyjaśnień komplementarnych.

Każdy z trzech rozdziałów stanowi bogate źródło wiedzy w przemyślanych przez Autorów refleksjach na osi: pedagogika – dydaktyka – wychowanie – nauczyciel we współczesnych realiach w świetle znanego trójpodziału: założenia (intencje), praktyka a konsekwencje (wyniki). Są to zagadnienia zasadnicze w praktyce oddziaływań dydaktycznych i wychowawczych.

Rozdział pierwszy – *Dydaktyka jest najważniejsza* (s.11–102) – stanowi trzon całej monografii. Ideę wiodącą stanowi myśl przygotowania uczniów do podjęcia współodpowiedzialności za własną naukę, kreatywność myślenia i działania, doskonalenie swoich umiejętności.

Uważam, że w tym może pomóc edukacja artystyczna. Nowe zadania to i nowe wyzwania, nie można bowiem *nowego* uczyć po staremu. Kolejno Autorzy rozważają problem oceniania szkolnego: standardy, plusy i minusy, ocenianie nowoczesne.

Czym się kierować przy wyborze podręcznika szkolnego? Właściwy wybór szkolnych podręczników i coraz częściej towarzyszącej im całej metodycznej obudowy to jeden z wielu dylematów nauczycielskich, które pojawiły się wraz z wdrożeniem reformy szkolnictwa.

Innym ważnym czynnikiem procesu dydaktycznego, a jednocześnie głównym i zakładanym celem przedmiotowego nauczania języka polskiego, jest kształcenie umiejętności porozumiewania się, wprowadzanie uczniów w świat kultury, znajomość i odbiór dzieł literackich, wiedza i umiejętności z zakresu komunikacji językowej. Autorzy rekomendują istotę właściwego doboru metod i technik aktywnych, ukazując wielokrotnie ich twórczy wpływ na przebieg jednostki lekcyjnej.

Dalej autorzy stawiają pytania: Dlaczego uczniowie nie chcą się uczyć? – Jakie są tego stanu przyczyny? i odpowiadają na nie.

Rozdział drugi – *Wychowywać dla przyszłości* (s. 103–172) – rozpoczyna bardzo ciekawy i aktualny tekst o patriotyzmie w latach minionych i współczesnych ze zwróceniem uwagi na przedmioty i sytuacje, w których realizowane są treści patriotyczne (załączono projekty edukacyjne zajęć). Istotnym problemem współczesnej edukacji jest długofalowy program wychowawczy, cele i zadania samorządności uczniowskiej, formy i metody pracy samorządów. Ponadto ważna w szkole dzisiejszej jest edukacja dziennikarska. Ostatnio dużo się mówi i pisze o dylematach wychowania uczniów, szczególnie tych z gimnazjum. Oni to właśnie sprawiają wiele kłopotów, a ich agresywne zachowanie stanowi problem dużej wagi.

Rozdział trzeci – *Nauczycielska rzeczywistość* (s. 172–213) – mówienie i pisanie źle o polskich nauczycielach jest sprawą tak powszechną, że właściwie dziś już nikt nie zastanawia się, dlaczego tak się dzieje, jak również, co jest znacznie gorsze, nad skutkami takiego postępowania.

L. Pawelski i B. Urbanek pokusili się podsumować krótki, ale intensywny okres zdobywania stopni awansu zawodowego.

Europejskie szlify polskiego dyrektora to tytuł ostatniego tekstu trzeciego rozdziału, w którym ukazano programy edukacyjne z cyklu Sokrates, takie jak: Erasmus, Comenius, Linqua, Minerwa, Grundtvig, Avion, PVLLP.

Na końcu pracy zamieszczono *Bibliografię* (pozycje zwarte i artykuły), publikacje w wyborze L. Pawelskiego (zwarte i artykuły –191), ponadto publikacje zwarte B. Urbanka w wyborze –34; recenzje, raporty, analizy–28, referaty, rozprawy i opracowania – 14 i artykuły –156 pozycji.

Recenzowana praca przedstawia syntetyczny pogląd na funkcjonowanie pedagogiki, dydaktyki i wychowania. Do walorów monografii zaliczam aktualność i rangę podjętej problematyki, wysoki poziom naukowy.

Wyrażam nadzieję, że opublikowana monografia znajdzie wielu odbiorców, którym bliskie są problemy współczesnej edukacji. Już sama – wynikająca ze spisu treści – problematyka książki sugeruje, iż będzie ona użyteczna z uwagi na istotę implikacji praktyczno-społecznych o szczególnym znaczeniu dla wielu reprezentantów różnych grup czytelników (zawodowych, samorządowych i publicznych, nauczycieli, studentów, przedstawicieli administracji państwowej i lokalnej różnych szczebli).

Całość monografii jest zwarta i spójna logicznie, a teksty czyta się z dużym zainteresowaniem.